

Vecsernyés Ildikó

A TE-LE-HU PROJEKT

Hogyan született a projekt?

A Finn–Magyar Társaságot 1950-ben alapították Helsinkiben. Ma kb. 4 300 tagja van, s több mint ötven aktívan működő helyi szervezettel dicsekedhet. A helyi szervezetek egyik fő tevékenysége a magyar nyelv tanítása, amely évtizedek óta különböző, egyetemisták számára íródott nyelvkönyvekre, tananyagokra épült. Felmerült tehát az igény egy, a felnőttoktatás számára készült, a nyelvet kifejezetten hobbiból tanulók igényeit kielégítő tananyagcsomag elkészítésére. A társaság 2001-ben sikeresen pályázott az EU-Sokrates/Lingua2 programjának keretében az *Unkaria helposti* ('Könnyedén magyarul') tananyagcsomag elkészítésére, és a kétezres évek elején megjelentetett egy kezdő és egy haladó nyelvkönyvet, mindkettőt CD-vel és tanári kézikönyvvel (szerzők: Kaija Markus, Irene Wichmann és a cikkíró). Ezen kívül szintén a tananyagcsomag részeként a Finn–Magyar Társaság megjelentetett egy finn–magyar frazeológiai zsebszótárt (*Unkaria helposti taskukoossa - a szerzők ugyanazok*), valamint egy *Magyar – ország, emberek, nyelv* című DVD-t, amelyet a Finn Közszolgálati Televízió is megvásárolt és a tévében több ízben sugárzott. Mindkét munka kiválóan alkalmas kiegészítő anyagként, illetve illusztrációként a nyelvórákon való használatra is, de ezek a nyelvkönyvek anyagához nem kapcsolódnak szorosan. A kezdő nyelvkönyvet azóta harmadszor adták ki ezer példányban, a haladót pedig másodszor. A kezdő nyelvkönyv ilyen mértékű fogyása arra utal, hogy a finnországi magyartanárok jelentős része ezt a könyvet kezdte használni magyartanításra a társaság óráin, az esti iskolákban, illetve a felnőttképzési központokban. A zsebszótár eddig négyezer példányban kelt el. A Sokrates-Lingua2 projekt a Survival.hu fantázianevet viselte.¹

¹ A projekt koordinátora a Finn–Magyar Társaság volt, partnerei a Szegedi Egyetem Finn-ugor Tanszéke (kontaktszemély: Mészáros Edit), Hungarológiai Tanszéke (Durst Péter); az Észt–Magyar Társaság (Ivar Sinimets), a Kuusankoski Felnőttoktatási Központ (Sirikka Uusipaikka), a Népiskolák és Felnőttoktatási Központok Szövetsége (Heljä Nurmela) és a Roman Schatz OY (Roman Schatz).

A tananyagok készítésével párhuzamosan, illetve azok elkészültével tanári szemináriumokat szerveztek Helsinkiben a finnországi magyartanárok részére részben a tananyagok bemutatása, részben a tanárok további igényeinek felmérése céljából. Ekkor már kezdett körvonalazódni egy újabb projekt terve, amely a külföldön, kisebb-nagyobb városokban szétszórta élő, magyartanári vagy akár tanári képzéssel sem feltétlenül rendelkező, az iskolarendszeren kívüli felnőttoktatásban tevékenykedő magyartanárok segítésére irányul.

Ez az újabb projekt lett a *Te-Le-Hu* ('Teach and Learn Hungarian'), amely az Európai Unió élethosszig tartó tanulási programja szellemében kiírt *Grundtvig-tanulási kapcsolatok* pályázatán nyert támogatást. A kétéves projekt 2008. augusztus elsejétől 2010 júliusának végéig tartott. Projektpartnereink a Balassi Intézet (kontaktszemély: dr. Nádor Orsolya), a Hamburgi Egyetem Finnugor Tanszéke (dr. Fazekas Tiborc) és az Észt-Magyar Társaság (Kadi Raudalainen). Külső szakértőnek dr. Hegedűs Ritát kértük fel. A projekt koordinátora a Finn-Magyar Társaság ügyvezető igazgatója, Marjatta Manni-Hämäläinen volt, akit a Kaija Markus (Vantaa város), Irene Wichmann (Helsinki Egyetem) és jómagam (szintén a Helsinki Egyetemről) alkotta szakértői csoport segítette a munkájában.

A projekt általános célkitűzése: az iskolarendszeren kívüli felnőttoktatás keretei között történő magyartanítás fejlesztése és a magyartanárok továbbképzése volt. A projekt a következőkre vállalkozott: magyarnyelv-tanárok nemzetközi hálózatának létrehozása a partnerországok magyartanárai számára, tanári kézikönyv, tanulói önértékelő lap, valamint tanári útmutató készítése és oklevelet is adó magyartanári továbbképzés tartása. Ez utóbbi mint pilótakurzus működne, amelynek mintájára más országok is tudnának hasonló magyartanári továbbképzéseket is szervezni.

A projekt lépésekben

A nyitó értekezletet Helsinkiben tartottuk 2008 októberében. Ezen a partnerintézmények képviselői bemutatták munkahelyüket, eddigi magyartanári tapasztalataikról beszéltek, frissítették a munkatervet és felosztották a tennivalókat.

A finn fél vázolta a finnországi felnőttoktatás helyzetét és az ott felmerülő tanári igényeket. Finnországban, amely Magyarországnál háromszor nagyobb kiterjedésű, de csak ötmillió emberrel rendelkező ország, a magyartanárok rendkívül szétszórta, egymástól elszigetelten, „magányosan” végzik munkájukat, képzésüket tekintve nagyon heterogén csoportot alkotnak. Hatalmas igényük van arra, hogy továbbképzésekre járhassanak, tudomást szerezzenek az új tananyagok, szakirodalom megjelenéséről, kapcsolatot vegyenek fel és tartsanak fent az övékhez hasonló problémákkal küzdő kollégáikkal.

A pályázás során formai okok miatt elvesztettük három fontos potenciális partnerünket, és a pályázati eredményekről is a tervezettnél később értesül-

tünk, ezért újra kellett gondolnunk a munkamegosztással és az időbeosztással kapcsolatos eredeti terveinket.

Második partnertalálkozónkra Budapesten került sor 2008 decemberében. Részt vettünk a Balassi Intézet magyartanárok számára rendezett didaktikai szemináriumán, és ezáltal, illetve Nádor Orsolya és kollégái tájékoztatása alapján betekintést nyertünk a magyarországi, iskolarendszeren kívüli felnőttoktatás aktuális helyzetébe. A szemináriumon nagy számban vettek részt a szomszédos országokban dolgozó magyartanárok, akikkel alkalmunk nyílt beszélgetni projektünkéről és a munkájuk során gyűjtött tapasztalataikról, illetve a felmerült nehézségekről.

2009-ben partnertalálkozóink sorát a Hamburgi Egyetem Finnugor Tanszékén kezdtük, ahol Fazekas Tiborc magyar lektor osztotta meg velünk tapasztalatait az iskolarendszeren kívüli magyaroctatás németországi helyzetéről, beszélt az ott évenként szervezett tanártovábbképzésekről és az azokon eddig felmerült tanári igényekről. Megkezdődött a tanulói önértékelő lap tervezése, valamint a tanári útmutató készítése. Ebben az évben sor került több partnertalálkozóra, amelyek közül kiemelkedő fontosságú volt a stuttgarti találkozó, ahol az aktuális teendők elvégzése után részt vehettünk a Volkshochschulverband Baden-Württemberg és a Stuttgarter Magyar Kulturális Intézet szervezte magyartanártovábbképzésen. A németországi magyartanárokkal való találkozás során újabb ötletekkel felvértezve folytathattuk munkánkat, és sok értékes kontaktuslag gazdagodva folytathattuk a projekttervbe belefoglalt anyagok elkészítését.

2009 szeptemberében került sor az első, a projekt keretein belül tervezett didaktikai szemináriumra Helsinkiben. A résztvevők finnországi, észtországi, németországi és magyarországi magyartanárok voltak, összesen huszonhárman. Néhány előadascím a nap programjából a teljesség igénye nélkül: *A Közös Európai Referenciakeret* (Hegedűs Rita), *A mentális lexikon* (dr. Nádor Orsolya), *Az internet és a magyartanulás* (Fazekas Tiborc), *Az írásbeli gyakorlatok szerepe és értékelése a nyelvtanításban* (Kaija Markus–Vecsernyés Ildikó–Irene Wichmann). A didaktikai szeminárium anyagainak nagy része megtalálható a projekt honlapján (www.suomiunkari.fi/telehu). A különböző országokból érkezett magyartanároknak bemutattuk a készülő tanulói önértékelő lapot és a tanári útmutatót, amely tanterv hiányában a magyartanfolyamok szervezéséhez, az órák tervezéséhez nyújt segítséget a magyartanároknak. Felkértük a tanárokat ezek kipróbálására és véleményezésére is. A szeminárium végén a tanárok bemutatták kedvenc nyelvi gyakorlataikat, és az általuk használt tananyagok legjobbait ajánlották kollégáik figyelmébe.

A 2010 elején tartott partnertalálkozókön már főleg a májusi budapesti továbbképzés szervezésére koncentráltunk.

Tanártovábbképzés a Balassi Intézetben

A továbbképzéshez mind a helyet, mind a legjelentősebb szakmai segítséget a továbbképzések szervezésében hosszú évek alatt rengeteg tapasztalatot gyűjtött Balassi Intézet adta. Nádor Orsolya és kollégái, valamint a Finn–Magyar Társaság ügyvezető igazgatója, Marjatta Manni-Hämäläinen projektvezető megfigyelt munkájának köszönhetően a Balassi Intézet és a további partnerek szakmailag rendkívül színvonalas, 30 órás kurzusprogramot állítottak össze a továbbképzésen részt vevő tanárok számára. A továbbképzés 2010. május 12–16. között volt a Balassi Intézetben, s az ezen való részvételhez a magyartanárok országuk Grundtvig nemzeti irodáitól pályázhattak pénzt. Mivel többen sikertelenül pályáztak nemzeti irodájuktól a részvételre, abban, hogy a továbbképzés mégis a tervezett módon valósulhatott meg, óriási szerepe volt a Miniszterelnöki Hivataltól a határon túli kollégák részvételére kapott támogatásnak.

A továbbképzés fő célkitűzése az volt, hogy megismertesse a magyarnyelv-tanárokat a legújabb nyelvoktató anyagokkal és képzési módszerekkel, segítséget nyújtson abban, hogy a tanár óráit még színvonalasabban és hatékonyabban tervezhesse meg.

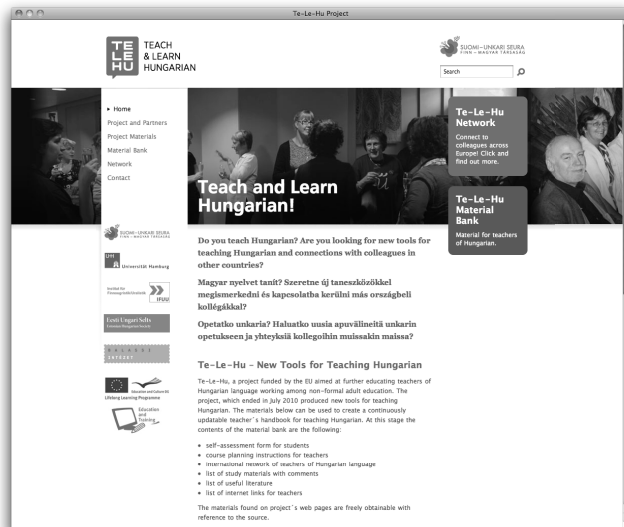
A továbbképzés előadói és főbb témái a következők voltak: Marjatta Manni-Hämäläinen (a *Te-Le-Hu projekt bemutatása*), Szili Katalin (A *grammatika a magyar nyelvkönyvekben*), Hegedűs Rita (A *Közös Európai Referencia-keret és a nyelvtanulók nyelvi szintjének meghatározása*), Nádor Orsolya (Az *emagyarul és az emagyartanár*), Fazekas Tiborc (Irodalmi szövegek használata a nyelvtanításban), Maróti Orsolya (Kompetenciafejlesztés és korszerű módszerek I., *Tankönyv- és tananyagbemutató*), Maruszki Judit (Kompetenciafejlesztés és korszerű módszerek II.), Durst Péter (A *tananyagkészítés, tankönyvírás műhelyitkai*), végül Kaija Markus Irene Wichmannal és a cikkíróval (Tananyagkészítés, mikrotanítás és Óratervezés a különböző kompetenciák figyelembe vételével - workshop).

A képzésen 14 fő vett részt hét különböző országból. A továbbképzés során alkalom nyílt a tanárok tapasztalatcseréjére is, valamint a projekt keretében elkészült önértékelőlap bemutatására és kommentálására, javítására a tanárok véleménye alapján. A kurzus végén a résztvevők értékelőlapot tölthettek ki a képzésről. A pilótakurzus tanárainak előadásait a magyartanárok 1–5 terjedő érdemjegyekkel értékelték. Az előadások átlagos érdemjegye 4,6 volt. A képzést mindannyian egyöntetűen hasznosnak találták, és a szervezéssel is nagyon elégedettek voltak. Az értékelőlap alapján minden résztvevő igényelne további ilyen képzéseket. Volt olyan válaszadó, akinek húszéves pályafutása során most volt alkalma először eljutni ilyen jellegű továbbképzésre. A jövőben a tanárokat országismereti-kulturális ismeretekkel, oktatásmódszertannal kapcsolatos kérdések érdekelnék a legjobban, de sokan szívesen hallanának többet a kompetenciafejlesztésről és grammatikai kérdésekről is.

Az észt partner tartott még a projekt keretében egy kétnapos magyar nyelvi szemináriumot Észtországban, Kääsmuban 2010. június 12–13-án, ahol a partnerek közül Nádor Orsolya és jómagam tartottunk előadást.

A projekt honlapja

A projekt keretében készült anyagok a *Te-Le-Hu* honlapján (www.suomiunkari.fi/telehu) mindenki számára elérhetőek lesznek. Lapzártakor a honlap kezdő lapja a következőképpen jelenik meg:

A honlapon *Project materials* címszó alatt megtalálhatók a helsinki didaktikai szeminárium és a budapesti tanártovábbképzés előadásainak vázlatai, illetve a kääsmui szeminárium programja.

A *Material bank* nevű rész tartalmazza a projekt során készült tananyagokat. Ezek közül kiemelném az *Önértékelő lap* című, a honlapra a partnerországok nyelvein (magyarul, finnül, észtül és németül) felkerülő dokumentumot, amelynek segítségével a nyelvtanuló felmérheti, mennyire hatékonyan tanul magyarul, ötleteket kaphat tanulási stratégiái fejlesztésére, és ezáltal hatékonyabbá teheti nyelvtanulását. Az önértékelő lapot több országban tesztelttük magyartanulókkal, javítottuk a visszajelzések alapján, és a lap nagyon jó véleményeket kapott. Egy nyelvtanuló szavaival élve: az önértékelő lap kitöltése „pozitív lelki-furdalást” okoz, mert a kitöltés során a nyelvtanuló szembesül azzal, mi mindent tehetne még, hogy gyorsabban eljusson az általa áhított nyelvi szintre.

Ugyanitt az *Útmutató a magyartanár részére* címmel egy, a referenciakeretet nagyvonalaiiban követő vázlatos „tantervet” kap a tanár, amely alapján követhető, hogy egyes nyelvi szinteken milyen célokkal, követelményekkel számolva érdemes megterveznie magyar nyelvi tanfolyamát.

A *Tankönyvismertető*ben folyamatosan bővülő, annotált listát találunk a magyartanításban használatos, közvetítő nyelvvel, illetve anélkül íródott tananyagokról. Az ismertetőben szerepelnek például az adott tananyag tartalmára, mellékleteire, illetve előnyeire és hátrányaira vonatkozó részek, valamint egy rendkívül hasznos „kedvenc részeim, másoknak is ajánlom” című rubrika, amelybe a gyakorló nyelvtanárok elküldhetik észrevételeiket a honlap szerkesztőin keresztül.

A magyartanításban haszonnal forgatható szakirodalom listáját találjuk meg a *Könyvlista* címszó alatt, a *Websites* című rész pedig a magyartanár számára hasznos linkek rövid tartalomjegyzékkel ellátott gyűjteménye.

A *Material bank* anyagait kinyomtatva, dossziéba fűzve a magyartanár folyamatosan bővülő-frissülő tanári kézikönyvhöz juthat. Tudomásom szerint ilyen jellegű anyag eddig nem állt a magyartanárok rendelkezésére.

A projekt egyik legfontosabb célja a világ különböző tájain tanító magyarnyelv-tanárok nemzetközi hálózatának kialakítása. A *Network* címszó alatt található felhívásra jelentkezve a tanárok beléphetnek a hálózatba és felíratkozhatnak egy levelezőlistára, amelynek segítségével kapcsolatot teremthetnek egymással, tapasztalatokat cserélhetnek, kérdéseket, anyagokat és ötleteket küldhetnek kollégáiknak, vagy akár helyettest kereshetnek maguknak valamelyik órájukra.

Mialatt javában folyt a projekt, a Finn–Magyar Társaság saját költségén, de a projekt keretében újra kiadta a frazeológiai zsebszótárt is, teljesen megújított formában. Ez a kiadás felkeltette az észt projektpartner érdeklődését is, s jelenleg előkészületek folynak a zsebszótár esetleges észtre fordítása ügyében. A partnerek közötti együttműködés ezzel új formát öltene, s követendő példa lehetne más projektek résztvevői számára is.

A Finn–Magyar Társaság, jóval túlteljesítve a projekttervben vállaltakat, elkészítette még az *Unkaria helposti* tananyagcsomaghoz készült két tanári kézikönyv összevont, egynyelvű (magyar nyelvű, finn közvetítő nyelv nélküli) változatát is, amelyet bárki megrendelhet a társaságtól.

További tervek?

A projekt rendkívül pozitív fogadtatásának, sikeres lefolyásának, s nem utolsósorban a csodálatos, lelkes, fáradhatatlan csapatnak köszönhetően a projektpartnerekben kezd lassan-lassan körvonalazódni egy újabb projekt terve. Hiszen munka, tennivaló még akadna bőven. Ha már egyszer ilyen lelkes emberek egymásra találtak, nehéz lenne itt megállni...